

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Jagoda Jarosławska**

po rozpoznaniu w dniu 26.11.2021 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. W. i P. W.**

przeciwko (...) **S.A. w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) zawarta w dniu 16.07.2008 r. pomiędzy (...) S.A. (...) w Ł. (poprzednikiem prawnym pozwanego) oraz J. W. i P. W. jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów:

a) 100.793,41 zł (sto tysięcy siedemset dziewięćdziesiąt trzy złote, czterdzieści jeden groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 07.04.2020 r. do dnia zapłaty,

b) 43.050,86 CHF (czterdzieści trzy tysiące pięćdziesiąt franków szwajcarskich, osiemdziesiąt sześć centymów) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 07.04.2020 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów **11.834 zł** kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powodowie J. W. i P. W. wystąpili przeciwko pozwanemu (...) S.A. w W. o:

- ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawarta pomiędzy powodami i (...) S.A. (...) Oddział w Ł., którego następcą prawnym pozostaje pozwany, jest nieważna i nie wiąże powodów;

- zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów 110.735,22 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

- zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów 42.102,67 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

ewentualnie:

- ustalenie, że postanowienie zawarte w § 1 ust. 1 umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. (...) Oddział w Ł. i powodami – jest nieważne (ewentualnie bezskuteczne);

- ustalenie, że postanowienie zawarte w § 7 ust. 1 umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. (...) Oddział w Ł. i powodami – jest nieważne (ewentualnie bezskuteczne);

- ustalenie, że postanowienie zawarte w § 7 ust. 3 umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. (...) Oddział w Ł. i powodami – jest nieważne (ewentualnie bezskuteczne);

- ustalenie, że postanowienie zawarte w § 9 ust. 2 umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. (...) Oddział w Ł. i powodami – jest nieważne (ewentualnie bezskuteczne);

- ustalenie, że postanowienie zawarte w § 10 ust. 1 umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. (...) Oddział w Ł. i powodami – jest nieważne (ewentualnie bezskuteczne);

- ustalenie, że postanowienie zawarte w § 10 ust. 3 umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. (...) Oddział w Ł. i powodami – jest nieważne (ewentualnie bezskuteczne);

- ustalenie, że postanowienie zawarte w § 14 ust. 3 umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. (...) Oddział w Ł. i powodami – jest nieważne (ewentualnie bezskuteczne);

- ustalenie, że postanowienie zawarte w § 20 ust. 3 umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r., zawartej pomiędzy (...) S.A. (...)

(...) Oddział w Ł. i powodami – jest nieważne (ewentualnie bezskuteczne);

- zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów 114.898,31 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wniesli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że dnia 16.07.2008 r. zawarli z pozwanym umowę kredytu nr (...) indeksowanego kursem waluty CHF. Kwota kredytu wynosiła 367.223,21 zł. Podnieśli, że umowa była uzupełniona o dane powodów i kwoty, podpisana przez przedstawicieli Banku, a także sporządzona na wzorcu stosowanym przez Bank. Aktywność pośrednika kredytowego ograniczyła się

do wskazania powodom, w którym miejscu powinni podpisać umowę i pozostałe dokumenty. Umowa została w całości opracowana przez Bank, zawiera jednostronnie przygotowane klauzule umowne, stanowi typowy wzorzec umowny, który nie podlegał negocjacjom. Z powodami nie rozmawiano o ryzyku walutowym, na które zostaną wystawieni w związku z powiązaniem kredytu z walutą szwajcarską, a co za tym idzie o skutkach ekonomicznych i prawnych takiego kredytu. Nie byli również informowani o czynnikach ekonomicznych i parametrach, które mogłyby wpłynąć na kursy walut, jak również nie przekazywano im żadnych informacji, w oparciu o jakie kryteria, czynniki i zasady, pozwany wylicza kurs kupna/sprzedaży CHF w tabelach kursowych Banku. Nie zostali przy tym poinformowani, że saldo kredytu może wzrosnąć. Z drugiej strony, otrzymali zapewnienie, że kredyt „we frankach” cechuje największa stabilność kursu waluty, jest on najtańszy i najkorzystniejszy. Z powodami nie rozmawiano również o tym, w jaki sposób Bank będzie ustalał dowolnie wysokość świadczeń zarówno własnych w chwili wypłaty kredytu, jak i powodów w chwili spłaty rat kredytu.

Powodowie zarzucili, że umowa jest nieważna z powodu braku konsensu co do kwoty kredytu, dowolności pozwanego w ustalaniu wysokości świadczeń stron. Powodowie podnieśli, że wyrażają wolę stwierdzenia nieważności umowy, są świadomi konsekwencji z tego płynących oraz godzą się ze skutkami prawnymi i finansowymi upadku umowy.

Powodowie wskazali, że po ok. 11 latach regularnych spłat zaciągniętego kredytu ich zobowiązanie wobec pozwanego było o ok. 217.870 zł wyższe od kwoty wypłaconego kredytu. Jak wynika z zaświadczenia Banku, powodowie wpłacili pozwanemu łącznie ok. 269.841,51 zł z otrzymanych 376.233,21 zł. Wciąż jednak zdaniem Banku są dłużni ok. 585.093 zł. Zaznaczyli przy tym, że kwota 145.589,15 CHF (585.093 zł) stanowi zaledwie kwotę kapitału pozostałego do spłaty, przy czym zobowiązani są także do zapłaty odsetek od tej kwoty.

Powodowie podnieśli, że z uwagi na niedozwolone klauzule umowne umowa kredytu jest nieważna. Umowa nie przewiduje żadnych ograniczeń w określaniu przez Bank kursów w tabelach kursów obowiązujących w Banku. Umowa pozostawiła pozwanemu swobodę w ustaleniu wielkości zobowiązania powodów. Z kolei bez klauzuli wiążącej umowę z walutą szwajcarską umowa nie zostałaby zawarta, co skutkuje jej nieważnością. Metodologia wyliczeń przyjęta przez Bank sprowadzała się w istocie do przeliczania kwoty wykorzystanego w PLN kredytu bieżącym kursem sprzedaży CHF – ustalany dowolnie przez jedną tylko stronę umowy. Taka metodologia jest sprzeczna z prawem, jak i treścią samej umowy.

W przypadku uznania umowy za nieważną powodom przysługuje zwrot kwot 110.735,22 zł i 43.102,67 CHF uzyskanych przez pozwanego od powodów w okresie od 16.07.2008 r. do 19.12.2019 r. tytułem realizacji zobowiązań wynikających z umowy jako dokonanych bez podstawy prawnej, a tym samym będących świadczeniami nienależnymi.

Powodowie wskazali także, iż posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy z uwagi na niepewność stosunku prawnego, nie istnieje inna możliwość definitywnego zakończenia sporu na przyszłość.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska powodów przedstawione jest k. 4-83 i 300-327 akt sprawy.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów kosztów procesu.

W ocenie pozwanego powództwo pozostaje nieuzasadnione. Pozwany zaprzeczył m.in., że:

- miał dowolność w ustalaniu kursów waluty szwajcarskiej;
- w okresie od dnia 16.07.2008 r. do dnia 19.12.2019 r. powodowie wpłacili pozwanemu kwoty w wysokości 110.735,22 zł i 43.102,67 CHF (obie kwoty zostały zawyżone), a do tego wystąpiła nadpłata w wysokości 114.898,31 zł;

- powodowie od razu zostali poinformowani, że bank może im udzielić wyłącznie kredytu „frankowego”;
- atrakcyjne właściwości kredytów „frankowych”, szczególnie względem kredytów złotówkowych, były w ówczesnym czasie szeroko lansowane przez banki hipoteczne w mediach;
- pracownik pośrednika kredytowego polecał powodom kredyt powiązany z walutą szwajcarską, podkreślając jednocześnie stabilność waluty szwajcarskiej, a nadto wskazywał, że w (...) kredyty „frankowe” stanowią większość wszystkich kredytów hipotecznych, są bezpieczne i tanie;
- powodowie nie mieli możliwości negocjowania warunków umowy;
- pracownik pośrednika kredytowego jedynie ogólnie omówił kredyt, wskazując na jego atuty w postaci niskiego oprocentowania opartego na stawce LIBOR i wynikającej z tego niskiej racie spłaty;
- aktywność pracownika pośrednika kredytowego podczas podpisywania umowy przez powodów ograniczyła się do wskazania „palcem” powodom, w których miejscach powinni złożyć podpisy;
- powodów nie informowano o ryzyku kursowym, o skutkach ekonomicznych i prawnych kredytu indeksowanego kursem waluty CHF;
- ryzyko kursowe jest po stronie powodów niczym nieograniczone i uzależnione tylko od arbitralnych decyzji pozwanego w tabelach kursów;
- powodów nie informowano o czynnikach ekonomicznych i parametrach, które mogłyby wpłynąć na kursy walut ani też nie przekazano powodom żadnych informacji, w oparciu o jakie kryteria, czynniki i zasady pozwany Bank wylicza kurs kupna / sprzedaży CHF w tabelach kursowych Banku, będących wynikiem jednostronnych decyzji Banku;
- powodowie nie zostali poinformowani, że saldo kredytu może wzrosnąć;
- Bank ustalał dowolnie wysokość własnych świadczeń w chwili wypłaty kredytu, jak i świadczeń powodów w chwili spłaty rat kredytu;
- Bank wykorzystał niewiedzę i naiwność powodów w związku z brakiem rzetelnej informacji o ryzyku walutowym, w tym z powodu dowolności Banku w ustalaniu kursów waluty szwajcarskiej;
- warunki umowy nie były znane stronom w chwili jej zawierania, ale były uzależnione od arbitralnych decyzji pozwanego, który jednostronnie ustalał kurs CHF w tabeli kursów;
- pojęcie bankowej tabeli kursów nie było nigdzie zdefiniowane;
- Bank zawyżył wysokość zadłużenia powodów („skrajnie” zawyżył), ustalił je w sposób arbitralny wedle nieznanego mechanizmu i kryteriów, na które powodowie nie mieli żadnego wpływu i których nie znali;
- właściwie to nie wiadomo, czego dokładnie mieliby być świadomi powodowie oraz co zaakceptowali podpisując sporną umowę kredytu;
- powszechnie nie wiadomo co to jest ryzyko kursowe, to pojęcie wymagało dokładnego sprecyzowania;
- wskazanie w umowie kredytu waluty franka szwajcarskiego nastąpiło wyłącznie w ramach zapisów księgowych („na papierze”), żadnych franków szwajcarskich pozwany nie miał;
- umowa kredytu jest nieważna z powodu braku konsensusu co do kwoty kredytu, nieokreślenia zasad spłaty kredytu, dowolności pozwanego w ustalaniu wysokości świadczeń stron;

- sporna umowa kredytu, jak również jej postanowienia dotyczące powiązania kredytu z walutą CHF, są nieważne jako sprzeczne z art. 69 pr. bank., art. 353 kc, art. 353¹ kc;
- po okresie 11 lat regularnych spłat zobowiązanie powodów względem pozwanego jest wyższe niż w dacie zawarcia umowy kredytu;
- łączna suma środków pieniężnych wpłaconych Bankowi do końca spłaty kredytu rażąco zwielokrotni wypłaconą przez bank kwotę kredytu;
- wskutek wprowadzenia do wzorca umownego klauzul przeliczeniowych Bank naruszył zasady współżycia społecznego względem powodów, pozwany nadużył zaufania powodów;
- w spornej umowie kredytu to Bank na zasadzie swobodnego uznania decydował o zakresie obowiązków powodów w toku wykonywania umowy;
- Bank dwukrotnie wpływał w sposób dowolny na wysokość świadczenia powodów, przy ustaleniu kwoty kredytu w CHF i wysokości raty w PLN;
- z umowy kredytu nie wynika, że kurs z tabel Banku ma być rynkowy, sprawiedliwy czy rozsądny;
- z umowy kredytu nie wynika, w jaki sposób część kapitałowa i część odsetkowa raty miały zostać wyliczone;
- zakładając, że znana jest wysokość kapitału do spłaty w CHF i ilość rat, to w oparciu o umowę nie da się obliczyć, jak wysoka powinna być część kapitałowa każdej raty;
- w świetle umowy kredytu w pierwszej racie kapitałowo-odsetkowej część kapitałowa mogłaby ograniczać się do jednego franka szwajcarskiego;
- metodologia wyliczeń pozwanego w istocie sprowadzała się do przeliczenia kwoty wykorzystanego kredytu w PLN bieżącym kursem sprzedaży CHF, ustalonym dowolnie przez Bank;
- w dacie zawarcia umowy kredytu wysokość uruchomionego kredytu w PLN nie mogła być uzależniona od bieżącego kursu CHF, dodatkowo ustalonego arbitralnie przez pozwanego;
- pozwany powinien wyliczyć każdą ratę od kwoty kredytu oddanej powodom do dyspozycji w PLN;
- nie wiadomo, od jakiego salda pozwany wyliczał odsetki, skoro wskutek zapisów księgowych kwota kredytu jest różna w umowie i zaświadczeniu;
- umowa kredytu nie została wyrażona prostym i zrozumiałym językiem, jest pozbawiona waloru transparentności;
- nie ma podstaw, aby uznać postanowienie o waloryzowaniu umownym kredytu kursem waluty obcej, mogłoby zostać uznane za uczciwe postanowienie umowne;
- postanowienia umowne dotyczące powiązania kredytu z walutą CHF stanowiły przedmiotowo istotny element umowy kredytu;
- pozwany naruszył zasady współżycia społecznego poprzez samo zaoferowanie powodom kredytu we franku szwajcarskim jako produktu rażąco dla nich nieodpowiedniego, przy pełnej tego świadomości po stronie pozwanego;
- pozwany, jak i cały sektor bankowy, wiedział, że udzielanie tego typu produktów osobom fizycznym w ogóle nie powinno mieć miejsca;

- działania Banku były nakierowane na wprowadzenie powodów w błąd i przedstawienie im informacji jedynie zachęcających do zawarcia Umowy, bez jednoczesnego uświadomienia o rzeczywistej skali ryzyka;

- w okresie najintensywniejszej akcji kredytowej Bank zignorował ostrzeżenia związane z kredytami indeksowanymi i denominowanymi walutą obcą;

- postanowienia zawarte w § 1 ust. 1, § 7 ust. 1, § 7 ust. 3, § 9 ust. 2, § 10 ust. 1, § 10 ust.

3, § 14 ust. 3, § 20 ust. 3 umowy kredytu są nieważne, ewentualnie stanowią niedozwolone postanowienia umowne.

Pozwany zarzucił, iż powodowie nie wykazali, aby posiadali interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu lub ustalenia, że kwestionowane postanowienia umowy są nieważne (bezskuteczne).

Podniósł, że stwierdzenie przez sąd abuzywności kwestionowanych postanowień nie może prowadzić do upadku całej umowy i powstania po stronie pozwanego obowiązku zwrotu na rzecz powodów sumy rat dotychczas wpłaconych z tytułu spłaty spornego kredytu.

Pozwany zarzucił przedawnienie roszczeń powodów dotyczących okresu poprzedzającego o 10 lat dzień wniesienia pozwu.

Pozwany podał, że poinformował powodów o kosztach obsługi ekspozycji kredytowej w wypadku niekorzystnej dla klienta zmiany kursu walutowego, a powodowie w pełni zaakceptowali to ryzyko. W dniu 25.06.2008 r. powodowie złożyli oświadczenie o wyborze waluty obcej.

Następnie przedstawił zasady finansowania akcji kredytowej i pozyskiwania środków w walucie indeksacji. Podniósł, że waluta kredytu CHF była jego realnym przedmiotem. Powodowie sami wybrali tę formę kredytowania i odnieśli z tego korzyści.

Pozwany podniósł, że charakter umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej powoduje, że kredytobiorca zobowiązany jest do zwrotu dokładnie tej samej ilości CHF, których równowartość otrzymał. Ryzyko walutowe może powodować, że klient musi oddać więcej lub mniej PLN, aby spłacić niezmienną kwotę w CHF, jednak wynika to jedynie z różnic kursowych, a nie z większej kwoty do spłaty.

Nieuzasadniony zdaniem pozwanego jest zarzut nieważności umowy kredytu.

Pozwany podniósł, że klauzula indeksacyjna została uzgodniona indywidualnie. Wskazał na możliwe skutki jej pominięcia, w tym zastosowanie oprocentowanie WIBOR dla kredytu złotowego, a także możliwość zastosowania przepisów dyspozytywnych.

Pozwany wskazał także na cel dyrektywy 93/13, jakim jest przywrócenie równowagi kontraktowej stron.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska pozwanego przedstawione jest na k. 209-232 i 345-353 akt sprawy.

W piśmie procesowym z dnia 26.10.2021 r. (k. 493) pozwany podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie, a nadto podniósł zarzut zatrzymania świadczenia w postaci kwot 110.735,22 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty (punkt 2 pozwu z dnia 18.02.2020 r.) i 43.102,67 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty (punkt 3 pozwu z dnia 18.02.2020 r.) – do czasu zaoferowania przez kredytobiorców zwrotu świadczeń wzajemnych w postaci kwoty 367.223,21 zł tytułem środków udostępnionych przez bank na podstawie umowy, albo zabezpieczenia roszczenia o ich zwrot.

Pozwany wskazał, że zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym w orzecznictwie zgłoszone oświadczenie o ewentualnym skorzystaniu przez Bank z prawa zatrzymania świadczenia nie prowadzi do uznania powództwa.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

(...) (Oddział (...) S.A.), począwszy od 2005 r., specjalizował się w udzielaniu kredytów hipotecznych, w tym w walutach obcych.

Kredyty w CHF cieszyły się dużą popularnością ze względu na atrakcyjne warunki finansowe i oprocentowanie znacznie niższe aniżeli w przypadku kredytów złotych. Ze względu na to raty kapitałowo-odsetkowe były niższe, aniżeli w przypadku kredytów udzielanych w złotych. Przy kredytach walutowych, w tym w CHF, istniało jednak ryzyko zmiennej stopy procentowej oraz ryzyko związane ze zmianami kursów danej waluty.

/ dowód: zeznania świadka K. H. – k. 439-441 /

Standardowa procedura udzielania kredytu hipotecznego w (...) S.A. wyglądała następująco: przed zawarciem umowy odbywały się zazwyczaj dwa spotkania z przedstawicielem Banku. Pierwsze z nich dotyczyło oceny zdolności kredytowej klienta oraz przedstawienia oferty kredytowej, natomiast podczas drugiego klient wypełniał już wniosek kredytowy, w którym wskazywał m.in. interesującą go kwotę kredytu, wysokość dochodów oraz stosowne zabezpieczenie. Zazwyczaj podczas oceny zdolności kredytowej oferta w PLN była od razu niedostępna, ponieważ większość zainteresowanych nie miała zdolności do zaciągnięcia kredytu w złotówkach. Zadaniem pośredników na tym etapie było oszacowanie zdolności kredytowej klientów, natomiast ostateczna decyzja co do możliwości udzielenia kredytu należała do centrali Banku na podstawie dokładnej weryfikacji dokumentów przesłanych przez konkretny oddział Banku.

Załącznikiem do wniosku kredytowego było „Oświadczenie Kredytobiorcy o wyborze waluty obcej”, zawierające oświadczenie o zapoznaniu się z ryzykiem kursowym i ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej, które klient kwitował. Na etapie wniosku kredytowego przedstawiciel Banku pokazywał symulację, w jaki sposób może zmienić się wysokość raty przy pewnych założeniach, m.in., kiedy zmieni się wysokość stopy procentowej czy też ulegnie zmianie kurs danej waluty. Jednocześnie przedstawiał informację, że kredyt jest wypłacany po kursie kupna, a spłata następuje po kursie kupna sprzedaży, jednak bez wyjaśnienia, w jaki sposób Bank ustala taki kurs. Przedstawiciele Banku sami nie mieli wiedzy na temat tego, w jaki sposób są tworzone tabele kursowe. Na tym etapie klienci byli również informowani o historycznych kursach frankach oraz stopach procentowych. Jeżeli chodzi o spread, to Bank wyliczał spread według swoich wzorów – były to często wartości zmienne.

Po wydaniu pozytywnej decyzji kredytowej centrala Banku przygotowywała umowę według stosowanego wzorca i przesyłała ją do Oddziału, w którym klient podpisywał dokumenty. Nie istniała możliwość wcześniejszego udostępnienia dokumentu umowy do wglądu klienta, np. przesłania jako załącznika do wiadomości e-mail. Zazwyczaj odbywało się to w ten sposób, że klient zapoznawał się z umową po raz pierwszy w obecności przedstawiciela Banku (ewentualnie pośrednika), a następnie od razu ją podpisywał.

Nie było możliwości negocjowania warunków umowy poza wyborem waluty kredytu.

/ dowód: zeznania świadka K. H. – k. 439-441 /

W 2008 r. J. W. i P. W. potrzebowali kredytu na cele mieszkaniowe. Przeglądali oferty różnych banków. Na spotkaniu z pośrednikiem kredytowym otrzymali informację, że nie mają zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu w złotówkach, a jedynie we frankach szwajcarskich. Rata kredytu w PLN została

oszacowana na poziomie 2.400 zł, natomiast w rata w CHF na poziomie 1.600 zł. Powodowie dowiedzieli się, że rata może wzrosnąć, ale nieznacznie 100-200 zł.

Powodowie nie mieli możliwości negocjowania warunków umowy. Otrzymali zdawkowe jedynie informacje. Pośrednik kredytowy nie omawiał z nimi kwestii ustalania kursów Banku oraz zastosowania kursów kupna i sprzedaży.

/ dowód: zeznania powódki J. W. – e-protokół z dnia 26.11.2021 r. 00:04:09-00:28:31 k.

539-540 i 542; zeznania powoda P. W. – e-protokół z dnia 26.11.2021 r.

00:28:32-00:34:31 k. 540 i 542 /

W dniu 25.06.2008 r. J. W. oraz P. W. złożyli w (...) S.A. na formularzu (...) S.A. (...) Oddział w Ł. skierowany do tego Banku wnioski o kredyt hipoteczny nr (...).

Przedmiotem wniosku był kredyt o następujących parametrach:

- wnioskowana kwota kredytu w PLN – 359.000;
- indeksowana kursem waluty – CHF;
- okres kredytowania – 40 lat;
- cel kredytu – zakup mieszkania na rynku wtórnym, składka ubezpieczeniowa, ubezpieczenie od utraty wartości nieruchomości – 329.512,25 zł oraz zadatek – 29.487,75 zł;
- przedmiot hipoteki – własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) we W. (uprawniony P. K.), 4 piętro, pow. 59 m⁽²⁾;
- cena zakupu – 359.000 zł.

W dniu 25.06.2008 r. powodowie podpisali na formularzu Banku „Oświadczenie kredytobiorcy o wyborze waluty obcej”, w którym oświadczyli, że:

- zostali poinformowani, iż przedstawiona tabela dotycząca wpływu zmian oprocentowania i kursu waluty kredytu na wysokość miesięcznych rat ma charakter wyłącznie przykładowy i nie będą na jej podstawie wywodzić żadnych roszczeń wobec (...) S.A. (...) Oddział w Ł.;
- po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym oraz ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej wnoszą o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej.

W oświadczeniu przedstawione zostały sytuacje modelowe:

- wysokość raty przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej: dla kredytu w PLN – 1.314,92 PLN, dla kredytu indeksowanego w CHF – 1.109,66 PLN;
- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN, a kapitał jest wyższy o 20 %: dla kredytu w PLN – nie dotyczy, dla kredytu indeksowanego w CHF – 1.538,46 PLN;
- wysokość raty przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, co daje wzrost o 11,21 %: dla kredytu w PLN – nie dotyczy, dla kredytu indeksowanego w CHF – 1.234,05 PLN;
- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pb: dla kredytu w PLN – 1.667,41 PLN, dla kredytu indeksowanego do CHF – 1.433,48 PLN;

- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 1,9 p.p. w przypadku kredytów w PLN i 0,607 p.p. w przypadku kredytów indeksowanych kursem CHF: dla kredytu w PLN – 1.477,11 PLN, dla kredytu indeksowanego do CHF – 1.155,71 PLN.

Przy składaniu wniosku nie były omawiane zasady ustalania kursów walut przez (...) S.A.

Wniosek przyjęła K. M..

/ dowód: wniosek o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 25.06.2008 r. – k. 275-282; oświadczenie o

wyborze waluty obcej – k. 283; zeznania powódki J. W. – e-protokół z dnia

26.11.2021 r. 00:04:09-00:28:31 k. 539-540 i 542; zeznania powoda P. W. –

e-protokół z dnia 26.11.2021 r. 00:28:32-00:34:31 k. 540 i 542 /

W dniu 16.07.2008 r. (...) S.A. (...) Oddział w Ł. (KRS nr (...)) oraz J. W. i P. W. zawarli umowę kredytu hipotecznego nr (...).

Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 367.223,21 zł indeksowanego kursem CHF, gdzie przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy, równowartość kredytu wynosiłaby 189.779,44 CHF, natomiast rzeczywista równowartość miała zostać określona po wypłacie kredytu; kredytobiorcy oświadczyli, iż są świadomi ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko (§ 1 ust. 1).

Splata kredytu miała nastąpić w 480 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 2).

Oprocentowanie kredytu miało być zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 4,26 % w skali roku, na które składała się suma obowiązującej stawki DBCHF i stałej marży Banku, wynoszącej 1,45 % (§ 1 ust. 3 umowy).

Rata kapitałowo-odsetkowa przy założeniu uruchomienia całości kredytu w dacie sporządzenia umowy wynosiłaby równowartość 824,12 CHF; rzeczywista wysokość rat odsetkowych lub rat kapitałowo-odsetkowych miała zostać określona w harmonogramie spłaty (§ 1 ust. 4).

Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy kredytu wynosił 398.873,90 zł, natomiast ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu była uzależniona od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania (§ 1 ust. 7).

Kredyt przeznaczony był na (§ 2 ust. 1):

a) 329.512,25 zł na pokrycie części ceny nabycia lokalu mieszkalnego nr (...), o pow. 58,60 m², położonego we W. przy ul. (...) (§ 3 ust. 1) na rachunek zbywcy;

b) 29.487,75 zł na refinansowanie części ceny nabycia lokalu mieszkalnego nr (...), o pow. 58,60 m², położonego we W. przy ul. (...) (§ 3 ust. 1) na rachunek kredytobiorców;

c) 3.672,23 zł na uiszczenie składki z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty wartości nieruchomości;

d) 2.123,32 zł na pokrycie składek ubezpieczeniowych (ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w życiu codziennym, ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych);

e) 224,32 zł na uiszczenie kosztów związanych z ustanowieniem hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu;

f) 2.203,34 zł na uiszczenie składki z tytułu Pakietowego Ubezpieczenia na wypadek odmowy ustanowienia hipoteki.

Zabezpieczeniem spłaty kredytu były (§ 3):

1. hipoteka kaucyjna w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170 % kwoty kredytu na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...), o pow. 58,60 m², położonego we W. przy ul. (...);
2. ubezpieczenie z tytułu pakietowego ubezpieczenia na wypadek odmowy ustanowienia hipoteki przez 6 pierwszych miesięcy kredytowania; ubezpieczenie miało ulec przedłużeniu na okres kolejnych 9 miesięcy, o ile kredytobiorcy nie przedłożył w terminie 6 miesięcy od wypłaty kredytu/I transzy odpisu z KW nieruchomości z wpisem hipoteki na rzecz Banku na pierwszym miejscu i niezawierającego obciążeń niezaakceptowanych przez Bank;
3. cesja na rzecz Banku wierzytelności z tytułu umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia, powodzi i innych zdarzeń losowych na sumę ubezpieczenia odpowiadającą wartości odtworzeniowej budynku, a jeżeli wartość odtworzeniowa nie została ustalona lub umowa dotyczy lokalu na kwotę odpowiadającą wartości rynkowej nieruchomości lub na inną kwotę zaakceptowaną przez Bank;
4. weksel in blanco wraz z deklaracją do czasu przedstawienia w Banku odpisu z KW nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki lub do końca ochrony ubezpieczeniowej z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w zależności od tego, co nastąpi później;
5. ubezpieczenie od ryzyka utraty wartości nieruchomości przez okres 5 lat od dnia uruchomienia kredytu.

Warunkiem wypłaty kredytu / transzy kredytu było przedłożenie dokumentów potwierdzających zawarcie umowy ubezpieczenia, cesje, inne oświadczenia kredytobiorców (§ 5).

W części ogólnej umowy zostały zawarte m.in. następujące definicje (§ 6):

- Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut, zwana Tabelą Kursów – sporządzana przez merytoryczną komórkę Banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP; tabela sporządzana była o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązywała przez cały następny dzień roboczy;
- Libor 3 miesięczny dla CHF (LIBOR 3m) – (London Interbank Offered Rate) – oprocentowanie, na jakie banki skłonne są udzielić pożyczek w CHF innym bankom na rynku międzybankowym w Londynie na okres trzech miesięcy;
- rata kapitałowo-odsetkowa – pełna rata zawierająca miesięczną ratę spłaty kapitału kredytu oraz umowne odsetki naliczone w stosunku miesięcznym za pozostającą do spłaty część kapitału;
- rata odsetkowa – rata odsetkowa, przypadająca do spłaty w okresie karencji za dany okres rozliczeniowy naliczona z tytułu odsetek umownych w stosunku miesięcznym od uruchomionej części kredytu;
- rata spłaty – łączna kwota raty kapitałowo-odsetkowej przypadająca do spłaty za dany okres rozliczeniowy lub rata odsetkowa przypadająca do spłaty a dany okres rozliczeniowy w okresie karencji, powiększona o należne składki ubezpieczeniowe oraz opłaty i prowizje.

W dniu wypłaty kredytu kwota wypłaconych środków miała być przeliczana do CHF według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów, obowiązującego w dniu uruchomienia środków (§ 9 ust. 2).

Uruchomienie kredytu lub transzy kredytu winno nastąpić nie później niż w terminie 7 dni roboczych od daty złożenia wniosku o wypłatę wraz z całą dokumentacją, przy czym wypłata kredytu lub jego I transzy nie mogła nastąpić przed upływem 10 dni od dnia zawarcia umowy, w przypadku, gdy umowa została zawarta poza siedzibą przedsiębiorstwa (§ 9 ust. 3).

Kredytobiorcy zobowiązali się dokonać w okresie objętym umową spłaty rat kapitałowo-odsetkowych i odsetkowych w terminach, kwotach i na rachunek wskazany w aktualnym harmonogramie spłat; harmonogram spłat, kredytobiorcy mieli otrzymać w szczególności po wypłacie kredytu / transzy, zmianie oprocentowania każdorazowo na okres 24 miesięczny, przy czym zmiana numeru rachunku pomocniczego nie wymagała aneksu do umowy (§ 10 ust. 1).

Wysokość zobowiązania z tytułu spłat rat kapitałowo-odsetkowych miała być ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF, po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w Tabeli Kursów do CHF, obowiązującego w dniu spłaty (§ 10 ust. 3).

W przypadku wypłaty kredytu w transzach Bank udzielił kredytobiorcom karencji w spłacie kapitału przez okres wypłaty transz kredytu, nie dłużej jednak niż do czterech miesięcy od daty wypłaty ostatniej transzy; w okresie karencji kredytobiorcy obowiązani byli do miesięcznej spłaty odsetek (§ 10 ust. 5).

Sposób i terminy zarachowania spłat określał Regulamin (§ 10 ust. 7).

Oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w pierwszym dniu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu DBCHF (§ 13 ust. 1).

Indeks DBCHF dla każdego miesiąca obliczany był jako średnia arytmetyczna stawek LIBOR 3M obowiązujących w dniach roboczych w okresie liczonym od 26 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianę (§ 13 ust. 2).

Indeks DBCHF obliczany był do dwóch miejsc po przecinku (§ 13 ust. 3).

Indeks DBCHF ulegał zmianie w okresach miesięcznych i obowiązywał od pierwszego dnia miesiąca, jeżeli wartość indeksu była różna od obowiązującej stawki indeksu o przynajmniej 0,1 p.p. i obowiązywał od pierwszego kalendarzowego dnia miesiąca (§ 13 ust. 5).

Kredyt mógł zostać przewalutowany na wniosek kredytobiorców pod warunkiem, iż saldo kredytu po przewalutowaniu będzie spełniać warunki określone dla maksymalnej kwoty kredytu, w zakresie wartości rynkowej nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczeń, pozytywnej weryfikacji zdolności kredytowej kredytobiorców; Bank mógł żądać w tym celu aktualnych dochodów dotyczących dokumentów, stanu prawnego nieruchomości i wartości ustanowionych zabezpieczeń (§ 20 ust. 1).

W razie stwierdzenia przez Bank, że warunki udzielenia kredytu nie zostały dotrzymane lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego kredytobiorcy, a w szczególności w przypadku niespłacenia dwóch rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych lub skierowania egzekucji do nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie spłaty kredytu, Bank mógł (§ 22 ust. 1):

a) wypowiedzieć umowę kredytu w całości lub w części;

b) zażądać dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu bądź przedstawienia w określonym terminie programu naprawczego i jego realizacji po zatwierdzeniu przez Bank.

Okres wypowiedzenia wynosił 30 dni, a w razie zagrożenia upadłością kredytobiorcy – 7 dni (§ 22 ust. 2).

Po upływie okresu wypowiedzenia kredytobiorca był obowiązany do niezwłocznego zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami należnymi Bankowi za okres korzystania z kredytu (§ 22 ust. 3).

W sprawach nieuregulowanych umową kredytu zastosowanie miały postanowienia Regulaminu do umowy kredytu hipotecznego, stanowiącego integralną część umowy (§ 25 ust. 1).

Załącznikami do umowy kredytu z dnia 16.07.2008 r. były następujące dokumenty:

- oświadczenie o ustanowieniu hipoteki na rzecz Banku,
- deklaracja wekslowa,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji,
- pouczenie o prawie odstąpienia od umowy kredytu,
- oświadczenie udzielone zgodnie z art. 92a prawa bankowego,
- polisa ubezpieczeniowa (...),
- ogólne warunki ubezpieczenia nieruchomości klientów (...) S.A.,
- druk wniosku o wypłatę,
- deklaracja z tytułu pakietowego ubezpieczenia na wypadek odmowy ustanowienia hipoteki.

Regulamin kredytu hipotecznego zawierał analogiczne postanowienia w opisanym zakresie, co umowa kredytu.

Powodowie zapoznali się z treścią umowy kredytu bezpośrednio przed jej podpisaniem.

/ dowód: umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 16.07.2008 r. z

załącznikami – k. 89-100 i 254-265; Regulamin Produktu K. (...) – k.

266-274; zestawienie rat i odsetek - k. 291-292; zeznania powódki J. W. – e-

protokół z dnia 26.11.2021 r. 00:04:09-00:28:31 k. 539-540 i 542; zeznania powoda

P. W. – e-protokół z dnia 26.11.2021 r. 00:28:32-00:34:31 k. 540 i 542 /

Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 25.07.2008 r., rep(...), J. W.

i P. W. nabyli w ramach małżeńskiej wspólności majątkowej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...), o pow. 58,6000 m², składającego się z 3 pokoi, kuchni, łazienki i przedpokoju, należącego do zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej (...) we W., objęte KW nr (...).

Na ww. prawie do lokalu ustanowiona została na rzecz (...) S.A. w K. (...) Oddział w Ł. hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 624.279,46 zł na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi należnościami udzielonego dnia 16.07.2008 r., na mocy umowy nr (...) kredytu indeksowanego kursem CHF.

/ dowód: wydruk elektronicznej księgi wieczystej nr (...) – k. 101-105 /

Na podstawie umowy kredytu nr (...) z dnia 16.07.2008 r. (...) S.A. dokonał w dniu 05.08.2008 r. wypłaty sumy 367.223,21 zł, przeliczonej po kursie kupna z dnia 05.08.2008 r. wynoszącym 1,8960 na sumę 193.683,14 CHF, w tym:

- 29.487,75 zł na refinansowanie części ceny nabycia nieruchomości;
- 329.512,25 zł na pokrycie części ceny nabycia nieruchomości;
- 3.672,23 zł na pokrycie kosztów składki ubezpieczenia od utraty wartości nieruchomości;

- 1.826,12 zł na pokrycie kosztów składki ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej;
- 2.123,32 zł na pokrycie kosztów składki Pakietowego Ubezpieczenia na wypadek odmowy ustanowienia hipoteki;
- 287,20 zł na pokrycie kosztów składki ubezpieczenia od ognia(...);
- 224,32 zł na pokrycie kosztów udzielenia kredytu.

/ dowód: potwierdzenie wypłaty środków z dnia 06.12.2019 r. – k. 106 /

W dniu 15.11.2011 r. strony umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 16.07.2008 r. zawarły aneks nr (...) do tej umowy, w którym przyjęły m.in., że kredytobiorcy mają możliwość dokonaniu spłaty kredytu bezpośrednio w walucie indeksacyjnej CHF w ten sposób, że:

a. jeśli będą chcieli dokonać spłaty raty kredytu w walucie indeksacyjnej, winni zapewnić na rachunku kredytu środki w walucie indeksacyjnej w wysokości raty kredytu wskazanej w harmonogramie spłat; w przypadku spełnienia powyższych warunków Bank miał dokonać zarachowania spłaty kredytu w walucie; w przypadku, gdy kredytobiorcy zapewnią na rachunku kredytu środki w kwocie wyższej niż wynikająca z aktualnego harmonogramu spłat – środki te miały zostać zarachowane przez Bank na poczet spłaty kolejnej raty kredytu lub innych wierzytelności w terminie ich wymagalności;

b. jeśli kredytobiorca będzie chciał dokonać spłaty raty kredytu w PLN, winien zapewnić na

rachunku kredytu środki w złotych polskich, ustalając wysokość zobowiązania jako równowartość wymaganej raty kredytu z aktualnego harmonogramu spłat wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu na PLN – według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych”; w przypadku, gdy kredytobiorcy zapewnią na rachunku kredytu środki w złotych polskich w kwocie wyższej niż wynikająca z aktualnego harmonogramu spłat – środki stanowiące nadwyżkę miały zostać przeliczone według kursu sprzedaży wskazanego powyżej i pozostać na rachunku kredytu w walucie indeksacyjnej; środki te miały zostać zarachowane przez Bank na poczet spłaty kolejnej raty kredytu lub innych wierzytelności w terminie ich wymagalności.

/ dowód: aneks nr (...) z dnia 15.11.2011 r. do umowy kredytu nr (...) z dnia 16.07.2008 r. – k.

284-286 /

Pismem z dnia 23.01.2020 r. powodowie działając za pośrednictwem swojego pełnomocnika wskazali, że w kontekście obowiązujących w dacie zawarcia umowy przepisów umowa jest nieważna na podstawie art. 58 kc i art. 353¹ kc ze względu na skonstruowanie jej w sposób sprzeczny z ustawą, zasadami współżycia społecznego i z naturą stosunku zobowiązaniowego – w chwili zawarcia umowy.

Mając na względzie powyższe powodowie wezwali Bank do zapłaty na ich rzecz nienależnie pobranych przez Bank w okresie od dnia 16.07.2008 r. do dnia 19.12.2019 r., kwot: 110.735,22 zł oraz 43.102,67 CHF w terminie do dnia 13.02.2020 r., pod rygorem dochodzenia ww. kwot na drodze postępowania sądowego.

/ dowód: reklamacja i wezwanie do zapłaty z dnia 23.01.2020 r. – k.192-197 /

Na podstawie uchwał nadzwyczajnych zgromadzeń akcjonariuszy z dnia 18.06.2009 r. (...) S.A. w K. – KRS nr (...) został przejęty przez (...) S.A. w W. – KRS nr (...) w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą. Spółka przejmująca zmieniła firmę na (...) S.A. Połączenie zostało zarejestrowane dnia 04.01.2010 r.

Następnie na podstawie uchwał zwyczajnych walnych zgromadzeń akcjonariuszy z dnia 03.04.2012 r. (...) S.A. w W. – KRS nr (...) został przejęty przez (...) S.A. w W. – KRS nr (...) w trybie art. 492 § 1

pkt 1 ksh przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą. Spółka przejmująca zmieniła firmę na (...) S.A. w W.. Połączenie zostało zarejestrowane dnia 01.06.2012 r.

/ dane znane Sądowi z urzędu oraz powszechnie dostępne w przeglądarce KRSonline; nadto

dowód: odpis z KRS nr (...) – k. 235-253 /

Na dzień 24.12.2019 r. kwota kapitału do spłaty naliczona przez Bank wynosiła 145.589,15 CHF.

Od dnia 29.08.2008 r. do dnia 24.12.2019 r. powodowie uiścili na rzecz pozwanego Banku oraz jego poprzednika prawnego 110.735,22 PLN oraz 43.102,67 CHF tytułem rat kapitałowo-odsetkowych.

/ dowód: historia indeksów (...) – k. 108-110; historia spłat kredytu nr (...) – k. 112-127 /

Pismami z dnia 19.10.2021 r., doręczonymi dnia 21.10.2021 r., pozwany złożył powodom oświadczenie o skorzystaniu z prawa zatrzymania kwot: 110.735,22 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty (punkt 2 pozwu z dnia 18.02.2020 r.) i 43.102,67 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty (punkt 3 pozwu z dnia 18.02.2020 r.) – do czasu zaoferowania przez kredytobiorców zwrotu świadczeń wzajemnych w postaci kwoty 367.223,21 zł tytułem środków udostępnionych przez bank na podstawie umowy albo zabezpieczenia roszczenia o ich zwrot.

/ dowód: oświadczenia z dnia 19.10.2021 r. o skorzystaniu z prawa zatrzymania wraz z

potwierdzeniami doręczenia – k. 501-530 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie prawie w całości.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania świadka K. H. (poprzednio M.) oraz zeznania powodów.

Sąd pominął ostatecznie dowód z zeznań świadka P. B., uznając, że podjęcie kolejnej próbnego jego przedstawienia zmierzałoby do przedłużenia postępowania ponad rozsądną miarę – art.

Świadek oświadczyła w piśmie z dnia 10.01.2021 r. (k. 429), że obsługiwała w (...) S.A. wielu klientów i nie pamięta spraw, których dotyczyły przesłane jej pytania. Pomimo ukarania grzywną postanowieniem z dnia 01.02.2021 r. (k. 433), pouczenia o obowiązku złożenia zeznań (k. 437), ponownego ukarania grzywną postanowieniem z dnia 10.06.2021 r. (k. 455), wzywana jeszcze kilkakrotnie (k. 448-449, 451-452, 453-454, 460, 463-465, 469-470) świadek nie złożyła zeznań. Sąd podjął wobec tego próbę bezpośredniego przesłuchania na rozprawie. Świadek nie stawiała się, wobec czego Sąd pominął ostatecznie dowód. Zgodnie z art. 242¹ kpc strona, która wnosila o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub innej osoby, powinna dołożyć starań, by osoba ta stawiała się w wyznaczonym czasie i miejscu, w szczególności zawiadomić ją o obowiązku, czasie i miejscu stawienia. Pozwany nie wykonał tego obowiązku.

Dodatkowo zeznania świadka P. B. można uznać za zbędne dla rozstrzygnięcia, jako że ze złożonych do akt sprawy dokumentów wynika, że nie uczestniczyła ona w obsłudze powodów, nie przyjmowała wniosku kredytowego ani innych dokumentów, nie podpisywała umowa kredytu.

Pominięciu podlegał także dowód z zeznań świadka R. D. (k. 373-374), jako że świadek nie uczestniczył w przygotowaniu i zawarciu umowy kredytu z powodami, zaś pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia są kwestie finansowania akcji kredytowej, koszty ponoszone w związku z tym przez pozwanego. Zasady funkcjonowania kredytów indeksowanych do waluty obcej oraz ustalania kursów wymiany walut przez banki komercyjne znane są Sądowi i pełnomocnikom stron. Sposób ustalania kursów walut

przez Bank pozostaje bez znaczenia w sytuacji, gdy nie został przewidziany w łączącej strony umowie kredytu lub jej ogólnych warunkach (regulaminie).

Zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy okazało się prowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczności wnioskowane przez powodów, jako że powodowie zażądali ustalenia nieważności umowy kredytu oraz zwrotu spełnionych świadczeń jako nienależnych. Wysokość dokonanych spłat kredytu wynika z zaświadczenia pozwanego Banku. Z kolei nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, czy mechanizm stosowania kursów kupna i sprzedaży waluty jest zgodny z praktyką rynkową, skoro praktyka ta jest wadliwa, jak również nie mają też znaczenia ekonomiczne przyczyny stosowania stawek LIBOR i WIBOR. Tym samym także wniosek pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego należało oddalić.

Nieprzydatne dla ustalenia stanu faktycznego okazały się przedłożone przez strony opinie, stanowiska, informacje organów administracji i innych podobnych podmiotów, stanowiły one bowiem w istocie wyłącznie wzmocnienie stanowisk i twierdzeń stron.

Powodowie dochodzą ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 16.07.2008 r. oraz zwrotu świadczeń nienależnych spełnionych w wykonaniu tej umowy. Powodowie zakwestionowali tę umowę kredytową, powołując się na jej sprzeczność z przepisami prawa bankowego oraz zawarcie w treści umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ i nast. kc.

Uprawnione jest stanowisko powodów co do zawarcia w treści umowy z dnia 16.07.2008 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do

waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy.

Powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) S.A. ((...)) umowę kredytu typu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty CHF w kwocie 367.223,21 zł. Stosownie do postanowień umowy kwota kredytu w CHF miała zostać określona według kursu kupna walut zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków (§ 9 ust. 2 umowy). Stosowany do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu kurs CHF został ustalony jednostronnie według Tabeli kursów obowiązującej w Banku. Z kolei spłata rat kapitałowo-odsetkowych miała być dokonywana w złotych, po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty (§ 10 ust. 3 umowy). Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży CHF obowiązującego w Banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty miała wpływ na ostateczną wysokość spłacanego przez kredytobiorcę kredytu.

W ten sposób w chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie została ściśle oznaczona.

Dokonując wypłaty kredytu – w dniu 05.08.2008 r. – Bank przeliczył wypłaconą sumę na CHF według własnego kursu kupna wynoszącego 1,8960.

Docelowa suma kredytu w CHF miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu szeregu warunków. Aczkolwiek warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorców dość szybko, nawet tego samego dnia lub w ciągu kilku dni, to jednak w chwili zawarcia umowy nie można było jednak jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało nastąpić. Co więcej, uruchomienie kredytu miało nastąpić w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku o wypłatę (§ 9 ust. 3 umowy), czyli nawet dopełniając warunków uruchomienia i składając dyspozycję kredytobiorcy nie mieli wpływu na datę wypłaty i ustalenie kursu uruchomienia. Bank mógł uruchomić kredyt po kursie dlań korzystniejszym.

Pozwany w toku procesu w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia. Nic nie stało na przeszkodzie, aby w umowie kredytu dokonać przeliczenia waluty według określonego kursu, w szczególności średniego kursu NBP, albo jakiegokolwiek innego kursu – uzgodnionego z powodami. Jedynie orientacyjnie w umowie wskazane zostało saldo kredytu wynoszące 189.779,44 CHF przy założeniu uruchomienia kredytu w tym samym dniu.

Umowa kredytu pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorców, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu. Zapis o przeliczeniu sumy kredytu na CHF według kursu z dnia uruchomienia kredytu jest zapisem pochodzącym od Banku, a nie od powodów. Nie było to z pewnością postanowienie indywidualnie uzgodnione, jako zawarte w części ogólnej, czyli ogólnych warunkach umowy kredytu, przeniesionych zresztą dosłownie z regulaminu kredytu. W umowie kredytu nie został również szczegółowo opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej mówiąc jest nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18). Ponadto zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Zakładając przeliczenie walut PLN/CHF wg średniego kursu NBP, zobowiązanie powodów wyniosłoby:

- według kursu z dnia zawarcia umowy kredytu – 16.07.2008 r. – 2,0132 – 182.47,71 CHF;
- według kursu z dnia uruchomienia kredytu – 05.08.2008 r. – 1,9735 – 186.077,12 CHF.

W każdym wypadku zobowiązanie powodów byłoby wyraźnie niższe od zobowiązania oznaczonego ostatecznie przez pozwanego (193.683,14 CHF). Stosując swój kurs kupna – niższy od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorców wyrażonego w walucie indeksacji o ok. 7.000 – 10.000 CHF.

Z uwagi na zastosowanie kursu kupna (niższego) do przeliczenia kredytu wypłaconego oraz kursu sprzedaży (wyższego) do spłaty kredytu, zobowiązanie kredytobiorcy staje się wyższe już w dniu wypłaty, gdyby kredyt miał zostać od razu spłacony. Suma kapitału w PLN do spłaty jest w takim przypadku z założenia wyższa od sumy kapitału udostępnionego.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie lub dniu poprzedzającym dzień płatności, należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc. Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego

konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 26.07.2011 r., tj. tzw. ustawą antyspreadową.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzula indeksacyjna dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie nieważności tej umowy.

Pozwany nie wykazał, aby treść umowy kredytu została indywidualnie uzgodniona z powodem. Przeciwnie, widać, że treść umowy w zakresie kwestionowanych postanowień indeksacyjnych stanowi wzorzec opracowany przez Bank. W szczególności indeksacja kredytu nie była indywidualnie uzgodniona. We wniosku kredytowym powodowie wskazali, że wnosi o przyznanie im kredytu w kwocie 359.000 zł (czyli w kwocie odpowiadającej cenie nabywanego mieszkania). To, że kredyt miał być indeksowany do waluty CHF, wynika z samego formularza pochodzącego od Banku. Złożenie wniosku kredytowego o określonej treści nie jest tożsame z indywidualnym uzgodnieniem postanowień umowy kredytu.

W ogóle nietrafne jest powoływanie się na „wybór oferty” kredytu indeksowanego. Sporządzenie przez pracownika banku lub pośrednika kredytowego symulacji kredytu czy też wstępne sprawdzenie zdolności kredytowej nie jest złożeniem oferty. Analitycy pozwanego ocenili konkretny wniosek kredytowy powodów i wydali akceptację dla kredytu indeksowanego. Świadome dokonanie wyboru byłoby możliwe dopiero wówczas, gdyby po zweryfikowaniu wniosku i zdolności kredytowej wnioskującym przedstawiono dwie konkretne propozycje z konkretnymi warunkami (kwota kredytu, oprocentowanie, wysokość raty, itp.) i wówczas dokonałby on wyboru.

Z kolei na indywidualne uzgodnienie wskazywałoby przesłanie kredytobiorcom projektu umowy ze wskazaniem, żeby się z nią zapoznali oraz przedstawili swoje uwagi i ewentualnie

proponowane zmiany.

Wreszcie, trzeba wskazać, iż umowa nie zawiera żadnego mechanizmu chroniącego konsumentów przed zmianą kursów prowadzącą do zaburzenia równowagi kontraktowej.

Co do zasady samo przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej można uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż

pieniądz, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądz (walutę) niż pieniądz polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Indeksacja kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Regulacje dotyczące kredytu indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymaga

jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF musiałyby zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznany w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

Treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18.11.2021 r., C-212/20).

W świetle aktualnego orzecznictwa nie powinno budzić wątpliwości, iż postanowienia wprowadzające mechanizm indeksacyjny mają charakter niedozwolony, uznaje się bowiem, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r. V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 02.06.2021 r., I CSKP 55/21).

Konsekwencją powyższych wadliwości jest eliminacja postanowień indeksacyjnych, prowadząca do upadku umowy kredytu w całości.

W aktualnym orzecznictwie sądowym prezentowany jest pogląd, że art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. wyłącza stosowanie art. 58 § 3 k.c., co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2019 r., II CSK 483/18). W takiej sytuacji co do zasady wykluczona jest możliwość zmiany przez sąd treści nieuczciwych warunków zawartych w umowie. Działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z

konsumentami do zamieszczania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. W konsekwencji zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP, należy wykluczyć, jako sprzeczne z celem założonym w art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 05.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Ryzyko przedsiębiorcy stosującego abuzywne klauzule byłoby bowiem w razie ich eliminacji ze stosunku umownego niewielkie i nie zniechęcałoby przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych klauzul w przyszłości. Jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych postanowień nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków i wtedy sąd powinien orzec jej unieważnienie (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18, K. D., J. D. c/a (...)). Wola konsumenta, który uważa, iż stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r. C-260/18).

W aktualnym orzecznictwie sądowym dominujące jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF zawierających klauzule przeliczeniowe tożsame z kwestionowanymi przez powoda postanowieniami umowy kredytu oraz regulaminu kredytowania.

Nieważność umowy kredytu indeksowanego do CHF d. (...) S.A. została stwierdzona wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23.10.2020 r., I ACa 739/19;
- Sądu Apelacyjnego w Katowicach: dnia 09.02.2021 r., I ACa 416/19; z dnia 14.08.2020 r., I ACa 1044/19;
- Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 06.02.2020 r., I ACa 546/18, z dnia 19.11.2019 r., I ACa 145618;
- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 15.11.2021 r., I ACa 311/21; z dnia 27.10.2021 r., I ACa 592/21; z dnia 26.10.2021 r., I ACa 596/21; z dnia 21.10.2021 r., I ACa 518/21; z dnia 20.10.2021 r., I ACa 155/21; z dnia 19.10.2021 r., VI ACa 549/20; z dnia 21.09.2021 r., I ACa 622/20; z dnia 30.09.2020 r., VI ACa 406/19, z dnia 08.09.2020 r., VI ACa 182/19, z dnia 27.07.2020 r., VI ACa 69/19, z dnia 27.07.2020 r., VI ACa 114/18, z dnia 21.07.2020 r., VI ACa 726/18, z dnia 15.07.2020 r., VI ACa 32/19, z dnia 04.06.2020 r., I ACa 406/18,
- Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23.11.2020 r. I ACa 594/20.

Widać zatem, że dominujące w aktualnym orzecznictwie sądowym jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytowych tożsamych lub zbliżonych do umowy zawartej przez powodów.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powodów co do nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 16.07.2008 r.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości

twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189 kpc wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12. Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971, s. 26). Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu nr (...) została zawarta na okres 480 miesięcy (40 lat), czyli do dnia 16.07.2048 r., należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji prawnej powodów wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieważności umowy kredytu zwalnia powodów z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia na podstawie art. 189 kpc nieważności

umowy kredytu, tj. posiadanie przez powodów interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie wadliwości umowy w postaci jej sprzeczności z prawem skutkującej nieważnością na podstawie art. 58 § 1 kc.

Sąd ustalił zatem (pkt I wyroku), że umowa kredytu hipotecznego nr (...) zawarta w dniu 16.07.2008 r. pomiędzy (...) S.A. (...) w Ł. (poprzednikiem prawnym pozwanego) oraz J. W. i P. W. jest nieważna.

Ponieważ powodowie konsekwentnie wskazywali na nieważność umowy kredytu, realizując uprawnienie przysługujące im jako konsumentom poszukującym ochrony na drodze sądowej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie K. i J. D. c/a (...) AG z dnia 03.10.2019 r., C-260/18), nie było potrzeby dokonywania oceny relacji stron z punktu widzenia roszczeń zgłoszonych jako ewentualne. Z przedstawionych już względów nie ma podstaw do rozliczenia kredytu przy wykorzystaniu kursu średniego NBP, jako że możliwość przeliczenia kredytu według kursu średniego NBP została istotnie podważona (por. wskazany wyrok TSUE z dnia 03.10.2019 r., C-260/18) albo rozliczenia z pominięciem indeksacji i pozostawieniem pozostałych parametrów kredytu (w tym oprocentowania).

Zgodnie z art. 405 kc w zw. z art. 410 § 1 kc, kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Zgodnie zaś z art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa

świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu powodowie mogą domagać się zwrotu świadczeń nienależnie spełnionych w wykonaniu tejże umowy, tj. zwrotu kwot przekazanych na rzecz Banku wyrażonych w PLN oraz w CHF, czyli odpowiednio 100.793,41 zł i 43.050,86 CHF. Wysokość tych kwot wynika z zaświadczenia Banku z dnia 24.12.2019 r. (k. 111-116) dołączonego do pozwu (kwota w PLN uwidoczniła jest w szczególności na końcu czwartej kolumny tabeli na k. 116) – podane w pozwie kwoty 110.735,22 zł i 43.102,67 CHF nie są prawidłowe.

Za nietrafny należy uznać zarzut przedawnienia roszczenia. Ponieważ zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania do zapłaty, zastosowanie znajduje art. 120 kc, zgodnie z którym, jeżeli wymagalność zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Należy zatem rozważyć, kiedy powodowie mogli najwcześniej skierować do pozwanego wezwanie do zapłaty. W ocenie Sądu Okręgowego stan taki zaistniał wówczas, gdy pojawiły się w opinii publicznej, w prasie, itp. szerzej prezentowane poglądy co do możliwych wadliwości umów kredytów indeksowanych lub denominowanych do CHF, czy też po wejściu w życie ustawy antyspreadowej, a zatem około 2011 r. W takim wypadku do dnia wniesienia pozwu nie minął okres 10 lat. Termin przedawnienia się roszczeń restytucyjnych konsumenta wobec przedsiębiorcy opartych na postanowieniach nieuczciwych rozpoczyna swój bieg od chwili, gdy powziął on wiedzę co do nieuczciwego charakteru warunków umownych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22.04.2021 r., C-485/19), albo w chwili, kiedy umowa stała się trwale bezskuteczna, czyli kiedy konsument stanowczo wyraził wolę jej unieważnienia (zob. uchwałę składu Sądu Najwyższego z dnia 07.05.2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021/9/56). Można jeszcze dodać, iż według niektórych prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów nawet sama spłata pożyczki lub kredytu nie jest świadczeniem okresowym, gdyż spłacający spełnia jedno z góry oznaczone świadczenie tworzące jedną całość, ale tylko rozłożone w czasie, nie zaś szereg świadczeń równorzędnych (zob. B. Kordasiewicz w: System Prawa Cywilnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna, W-wa 2002, s. 548-549; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10.09.1970 r., I CR 329/70, PUG 70/12, oraz z dnia 02.10.1998 r., III CKN 578/98; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17.01.2018 r., I ACa 705/17). Skoro spłata kredytu nie jest świadczeniem okresowym, to rozliczenie tej spłaty w wyniku stwierdzenia nieważności umowy tym bardziej nie może mieć takiego charakteru. Z tych przyczyn roszczenie kredytobiorcy przedawnia się w ogólnym sześciu- lub wcześniej dziesięcioletnim terminie przewidzianym w art. 118 kc – z uwzględnieniem dyspozycji art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego. Z kolei żądanie ustalenia nieważności umowy kredytu w ogóle nie podlega przedawnieniu. Żądanie ustalenia nieważności umowy, podobnie jak żądanie unieważnienia umowy (zmierzające do ukształtowania stosunku prawnego), jest roszczeniem w znaczeniu prawnoprosesowym, a nie materialnym. Przedawnienie w rozumieniu art. 117 § 1 i 2 kc dotyczy natomiast roszczeń materialnoprawnych, czyli takich praw podmiotowych, które polegają na możliwości żądania od innej osoby określonego zachowania (najczęściej spełnienia określonego świadczenia). Strona umowa dochodząca ustalenia jej nieważności bądź unieważnienia niczego nie żąda od strony przeciwnej. Przedawnienie oznacza, iż dłużnik może – po upływie jego terminu – uchylić się od zaspokojenia roszczenia. Pozwany w sprawie o ustalenie nieważności bądź unieważnienie umowy nie ma się od czego uchylić, bo nie jest obowiązany niczego spełniać ani zaspokajać. Strona umowy może wystąpić o ustalenie jej nieważności, o ile posiada interes prawny, bądź o unieważnienie, w każdym czasie w trakcie trwania więzi umownej, a także po

upływie umówionego okresu, a nie tylko przez 10 (6) lat (lub krócej) od zawarcia umowy.

Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości

zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11). Powodowie nie wykazali, aby skutecznie wezwali pozwanego do zapłaty przed wytoczeniem powództwa, w szczególności nie przedłożyli dowodu doręczenia pozwanemu pisma z dnia 23.01.2020 r. W takiej sytuacji za skuteczne wezwanie do zapłaty należy uznać dopiero doręczenie pozwanemu odpisu pozwu, co nastąpiło dnia 23.03.2020 r. (k. 208). Pozwany popadł w opóźnienie po 14 dniach, tj. z dniem 07.04.2020 r.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zgłoszony przez pozwanego zarzut zatrzymania. Stosownie do art. 496 i 497 kc prawo zatrzymania powstaje m.in. w przypadku nieważności umowy wzajemnej, kiedy to każda ze stron zobowiązana jest do zwrotu otrzymanego świadczenia drugiej. Tymczasem umowa kredytu nie jest umową wzajemną w rozumieniu przywołanych przepisów. Jest to umowa dwustronnie zobowiązująca i odpłatna, ale świadczenie kredytobiorcy nie jest ekwiwalentem świadczenia kredytodawcy, jak cena sprzedaży czy wynagrodzenie za wykonanie usługi (wynagrodzeniem takim są co do zasady odsetki umowne/kapitałowe). Kredytobiorca zwraca otrzymane do jego dyspozycji środki pieniężne, nie zaś spełnia w zamian za nie innego rodzaju świadczenie. W sprawach o zwrot świadczenia z kredytu nie znajduje zastosowania prawo zatrzymania przewidziane w przywołanych przepisach (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 04.12.2019 r., I ACa 442/18; z dnia 20.10.2021 r., I ACa 155/21).

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Na podstawie art. 100 in fine kpc powodowi jako wygrywającym sprawę przysługuje zwrot kosztów procesu w całości, jako że ulegli jedynie co do nieznacznej części roszczenia. Koszty te obejmują: opłatę sądową od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika ustalone zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – 10.800 zł oraz opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 34 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.